ביים
סאטמארן שבת טיש

ב"ה. גליון ד' - פ' וירא תשפ"ז לפ"ק

הייפישער "שבת טיש" שמועס צווישן
אונזער טאטע שליט"א, אונזערע ברודערס,
'ליפא' (ישיבה גדולה) אונזער 'יואל'יש'
(יעצט אנגעהויבן כיתה ט') און פון 'זלמן
לייב' וואס גייט שוין ב"ה אין כיתה ו'!

סאטמאר שבת טיש דף ב'

ר' שמעון: אזא פיינע סעודה דא ביי אזא ווארימע שטוב, עס איז ממש צום באוואונדערן די גאסט פריינדליכקייט פון די סאטמאר'ע אידן, ר' משה איר האט מזל אז איר האט מיר איינגעלאדענט שוין פרייטאג אינדערפרי, ווייל פון דעמאלט'ס ביז יעצט האב איך שוין געהאט די מעגליכקייט צו גיין צו נאך זיבן הייזער, אפילו נאך יעצט נאך קבלת שבת האבן מיר נאך 2 אידן געלאדענט! איך האב מיר געמוזט פארענטפערן אז איך האב שוין ב"ה ווי צו עסן...

טאטע: אדרבה, איר האט אליינס געמאכט דעם אויסוואל צו קומען ביי אונז אין שטוב, אבער באמת האט איר אונז געטון די טובה, ווייל מיר ווילן נישט מוותר זיין אויף די מצוה פון הכנסת אורחים, ובפרט פ' וירא!

יואל'יש: אברהם אבינו ווען ער האט געזעדט צו די דריי מלאכים האט ער זיי איינגעלאדענט אין געבעטן צו קומען עסן א שטיקל ברויט, און ער האט צוגעלייגט 'אחר תעבורו', אז נאכדעם ווען עטם ווייטער גיין, לכאורה פאסט דאך ענדערש צו זאגן פאר א גאסט אז ער וועט זיך קענען אפרוען נאכן עסן, נישט אים צו אוועקשיקן תיכף נאכן עסן?!

טאטע: גוט געפרעגט, דו דערמאנסט מיר א מעשה, דער בעלזער רב הרה"ק ר' ישכר דוב זצ"ל האט נאך די ערשטע וועלט מלחמה זיך אויפגעהאלטן א שטיק צייט אין די שטאט האלאשיץ, און דער רבי ז"ע איז געווען אונטערוועגנס, און אינמיטן וועג איז דער רבי אדורכגעפארן דעם שטאט האלאשיץ, און דער רבי האט געוואלט אריינגיין צום בעלזא'ער רב. וועז דער רבי איז אריינגעקומען האט אים דער בעלזא'ער רב געזאגט, אז בעצם נעמט ער נישט אויף קיין מענטשן צוויישן מנחה און מעריב, אבער היות דער אורשיווער רב איז א גאסט וואס איז אונטערוועגנס וואס יאגט זיך אויפן וועג במילא האט ער מסכים געווען אים אויפצונעמען.

דער בעלזא רב האט צוגעלייגט, אז דאס איז מדוייק אין פסוק פון אברהם אבינו "ואקחה פת לחם וסעדו לבכם **אחר תעבורו**", לכאורה פאסט דאך נישט צו זאגן פאר קיין גאסט, אז נאכן עסן זאלט עטם שוין אוועקגיין, אזוי ווי די ביזט טאקע מדייק, אבער באמת איז דאס א חלק פונעם הכנסת אורחים, אז אויב זעט מען אז דער גאסט יאגט זיך זאל מען אים נישט אויפהאלטן, נאר זען אז ער זאל קענען גיין ווייטער, במילא האט אברהם אבינו געזאגט פאר זיינע געסט "אחר תעבורו", עטם קענטס שוין גיין, איך וועל ענק נישט אויפהאלטן!

ר' שמעון: יעצט איז במילא שבת, איך יאג זיך נישט אין ערגעץ...

טאטע: אהא... איר מיינט אז דאס איז א באהאלטענער רמז פאר גענסט... הערט נאר די מעשה ווייטער, האט דער רבי געענטפערט פארן בעלזא'ער רב א צווייטער פשט, דער כוונה פון אברהם איז געווען, אז בשעת מען קומט צו א צדיק נעמט מען דאך שיריים פון דאס עסן פונעם צדיק, און מען באקומט דורכדעם השפעות, אבער ווען מען פארט אוועק לאזט מען אסאך מאל דארט איבער די השפעות, האט אברהם אבינו געוואלט זאגן פאר די מלאכים, "וסעדו לבכם", איך וועל ענק שטארקן דעם הארץ, "**אחר** תעבורו" און דאס וועט בלייבן ביי ענק אפילו ווען עטם וועטם אוועקגיין פון דא... במילא דער 'אחר תעבורו' מוז נישט זיין קיין סימן פון אוועקגיין פרי!

ליפא: די וועלט זאגט א וועדטל, עס איז געווען א גאסט וואס איז געזיצן שבת ביינאכט נאך די סעודה א לענגערע צייט, דער בעל הבית האט שוין געוואלט גיין שלאפן אבער דער גאסט האט נישט פארשטאנען קיין רמזים, ביז דער בעל הבית האט זיך אויפגעשטעלט און געעפנט דעם פענסטער, עס איז געווען א פראסטיגער ווינטער נאכט, שניי ברעקלעך איז ארומגעפלויגן, א קעלט האט ארומגענומען דעם גאנצן שבת שטוב, רופט זיך דער גאסט אן, "ערעב איד, איך בין ב"ה פיין באקוועם וויאזוי עס איז געווען ביז יעצט, צו וואס פעלט אוים צו עפענען דעם פענסטער???

רופט זיך אן דער בעל הבית: "נע, דאס איז א מנהג מקובל פון מיינע עלטערן, אז 10 מינוט פאר א גאסט גייט אהיים עפנט מען דעם פענסטער..."

ר' שמעון: יא, איך קען אייך קלאר עדות זאגן מבשרי אחזה, אז עס איז נישט קיין קליניגקייט דער וועג וויאזוי מען איז מקיים די מצוה פון הכנסת אורחים, דער עיקר איז צו מאכן פילן באקוועם און היימיש דעם גאסט.

ליפא: מיין טאטע שליט"א דערמאנט אונז אייביג די טייטש פון צדיקים אויף די משנה אין מסכת אבות "ויהיו **עניים בני ביתך**", פשוט פשט מיינט עס אז מען זאל איריינעמען געסט צו זיך אין שטוב, אבער צדיקים האבן מוסיף געווען אז דאס מיינט, אז די **עניים** זאלן זיך פילן ווי די אייגענע **בני בית** וואס פילן זיך זייער היימיש!

ר' שמעון: מען פארציילט אז דער הייליגער ראפשיצער רב איז אמאל געפארן צום חוזה פון לובלין. אינמיטן וועג איז ער אריין אין אכסניא און געבעטן פונעם בעל הבית עפעם צו עסן, אבער דער בעל הבית האט אים נישט געוואלט געבן, ער האט אים נישט געקענט בכלל. דערנאך איז דער ראפשיצער רב אנגעקומען קיין לובלין. נאך אפאר טעג איז דער חוזה פון לובלין געפארן צוזאמען מיטן ראפשיצער רב אויפן זעלבן וועג און אנגעקומען צו די זעלבע אכסניא. און וויבאלד דער בעל אכסניא האט שוין יא געהאט געהערט פונעם חוזה פון לובלין, במילא האט ער צוגעגרייט א הערליכע סעודה אויף א שיינעם טאיש.

ווי נאר דער בעל הבית האט געוואלט אריינטראגן דעם טאיש האט דער ראפשיצער רב געגעבן אזא שטופ דעם טאיש און אלעם האט זיך איבערגעדרייט! דער בעל הבית האט געמיינט דאס איז א טעות אולי משגה הוא האט ער נאכאמאל אנגעגרייט א טאיש, אבער דער ראפשיצער רב האט עס נאכאמאל איבערגעדרייט! דער חוזה האט דאך געווייסט אז דער ראפשיצער רב טוט דאס נישט אומזיסט, האט ער געשמייכלט און געפרעגט דעם ראפשיצער רב וואס דאס מיינט, האט דער ראפשיצער רב געענטפערט ווי פאלגענד:

סאטמאר שבת טיש דף ג'

"עם איז מיר תמיד קשה געווען די מעשה פון פ' וירא, די תורה רופט אן אברהם אבינו "בעל מכנים אורח", אבער באמת זיין פלימעניק לוט האט דאך אויך אריינגענומען געסט, און ער האט זיך אליינם מטריח געווען צו באקן די מצות, און פארוואס ווערט נישט לויט פארערעכנט ווי א מכנים אורח?! נאר אברהם האט אריינגענומען אלע מיני געסט, אפי' גענסט וועמען ער האט פארערעכנט אלס אראבער'ס, אבער לוט, ער האט נאר אריינגענומען מלאכים, מלאכים וויל יעדער אריינגענומען! דאס זעלבע איז דא געווען, דער בעל אכסניא אונזערער, פאר מיר האט ער גארנישט געוואוסט אז ער דארף בכלל געבן עפעס צו עסן, אבער פארן רבי'ן גרייט ער אן א גרויסע סעודה!"

מאטע: עס איז מיר זייער אינטערעסאנט דער עובדא וואס איר זאגט אונז, ווייל פונקט דאס זעלבע ווארט האב איך די וואך געזעהן פונעם בית הלוי פון בריסק זצ"ל! א חסידיש-ליטווייש ווארט... איך האב אמאל געהערט פון א גרויסן תלמיד חכם א געדאנק, אז וועז א ווארט ווערט נאכגעזאגט דאס זעלבע סיי פון א ליטווישער און סיי פון א חסידישער גדול איז עס א סימן אז דאס איז תורה לשמה!

זלמן לייב: מיין רבי האט טאקע די וואך אויך זייער ענליך פארציילט אויף הרה"ק רבי זושא פון אניפאלי זי"ע, וואס ער פלעגט – ווי באקאנט - יארן לאנג גיין אין פארשידענע שטעט צו ליידן גלות, אנגעטון ווי א פשוט'ער ארימאן. איין מאל איז ער אנגעקומען צו א רייכן בעל הבית און וויבאלד ער האט אויסגעזען ווי א פשוטער בארפוסיגער קבצן האט דער בעל הבית אים אפילו נישט געוואלט אריינלאזן אין שטוב, ער האט אים נישט מכבד געווען, נאר מיט ביטול ארויסגעטריבן אין דער קעלט. יארן שפעטער, וועז דער רבי ר' זושא איז שוין געווען באקאנט אלם וועלטס-צדיק און מנהיג, איז ער געפארן באזוכן יענעם פעגנט מיט גרוים כבוד מיט א שיינעם וואגן און בהמות דערצו צוגעשפאנט, און דער רייכער בעל הבית, וואס האט געהערט אז א גרויסער צדיק קומט אין שטאט, איז געלאפן אים באגעגענען און האט זיך געבעטן ביי אים אז ער זאל קומען אינשטיין ביי אים אין שטוב. ער האט אנגעגרייט א סעודה מיט די בעסטע מאכלים, פלייש און ווייַן, און עס דערלאנגט צום טיש. אבער צו זיין גרוים פארוואונדערונג, אנשטאט אליינם צו עסן, האט דער רבי ר' זושא די צדיקים געגומען אלע מאכלים, ארויסגענאנגען אין הויף צום שטאל, און דאס אלעס אריינגעווארפן פאר די בהמות צו עסן!

דער בעל הבית איז געווארן שאקירט און דערשראקן, און געפרעגט מיט טרערן: "רבי פארוואס טוט איר דאס?" האט אים דער רבי ר' זושא געענטפערט מיט א שמייכל: "מיט עטליכע יאר צוריק בין איך שוין געווען ביי דיר אין שטוב. אבער דעמאלס, וועז איך בין געקומען צופוס אן קיין בהמות צוגעשפאנט צום וואגן, האסטו מיר ארויסגעטריבן מיט חרפות. דאס מאל האבן מיר מיט אונז פערד, א וואגן און שיינע מלבושים, קומט דאך אוים, אז דאס וואס דו ביזט אונז היינט אזוי מכבד מיט א סעודה, איז נישט פאר אונז – נאר פאר די בהמות וואס פירן דעם שיינעם וואגן! נו, גיבן מיר די סעודה פאר דעם וועמען עס קומט טאקע: פאר די בהמות!

ליפא: אין אנדערע ווערטער, אדער טוט מען עס ריכטיג, מען מאכט מען יעדן גאסט היימיש... אדער טוט מען עס נאר פאר די חשובים, וועז עס קומען מיט די די בהמות און וואגן, אבער דאן איז עס שוין בהמי'ש...

ר' שמעון: דער אהבת שלו' פון קאסוב פלעגט צולייגן דערויף, אז דאס זאגן די חז"ל, "גדולה הכנסת אורחים", עס איז גרוים די מצוה פון אריינגענעמען סתם אורחים, אפי' פשוט'ע גענסט, "יותר מקבלת פני השכינה", מער ווי איינער וואס נעמט נאר אריין תלמידי חכמים וואס זענען דומה צו די שכינה.

מאטע: קודם זעה איך דערפון אז איר זענט א תלמיד חכם!

ר' שמעון: איך האב מורא אז באלד וועט איר מיר שוין נישט רופן... נע... ס'נאר א ווערטל...

מאטע: מען זעט טאקע נאך מער די חשיבות פון הכנסת אורחים אין די פרשה, ווייל פונקט אזוי שטארק ווי אברהם אבינו האט מקיים געווען הכנסת אורחים, אזוי שטארק פארקערט זענען די מענטשן פון סדום געווען טאקע קעגן די מצוה פון הכנסת אורחים.

יואל'יש איך קען דיר פרעגן א שאלה? ווי נאך אין די תורה, נישט אין סדר בראשית, ווערט דערמאנט די איבערדרייען פון סדום, אויסער אין אונזער פרשה?

יואל'יש: טאטי, גראדע וויים איך דעם ענטפער פון חדר!

מיין רבי אין חדר האט נאכגעזאגט דעם רמב"ן וואס דער רבי זי"ע ברענגט עטליכע מאל אין ויואל משה, אז די הארבקייט פון די מענטשן פון סדום ועמורה איז געווען, ווייל זיי האבן געטאן די אלע עבירות אין ארץ ישראל, וואס דאס איז דער פלטרין של מלך דער פאלאץ פונעם קעניג, פאר דעם זעט מען אז אסאך אנדערע פעלקער וואס האבן אויך זיך שלעכט אויפגעפירט האט מען זיי אבער נישט איבערגעדרייט, נאר דוקא סדום ועמורה, ווייל זיי האבן געוואוינט אין ארץ ישראל! און וועז אידישע קינדער זענען אריינגעקומען אין ארץ ישראל זעהט מען טאקע אין די תורה **אין פ' נצבים** אז משה רבינו האט זיי קודם דערמאנט די מהפיכה פון סדום ועמורה, זיי צו דערמאנען אז אין ארץ ישראל דארף מען זיך אויפפירן גאר ערליך!

סאטמאר שבת טיש דף ד'

טאטע: אפילו אויף דעם אופן ווי אברהם אבינו האט מתפלל געווען אויף די אנשי סדום, ערקלערט דער רבי אין א לענגערע שלש סעודות תורה (לך תשי"ז) אז אברהם אבינו איז דוקא ארויסגעגאנגען אינדרויסן אויף א פלאץ ווי קיינער געפינט זיך נישט אין פעלד, ווייל אברהם אבינו האט נישט געווואלט אז מענטשן זאלן הערן ווי ער איז מתפלל אויף רשעים, ווייל דורכדעם קען מען צוקומען צו ווערן נאכגעשלעפט נאך זייערע שלעכטע מעשים, ווי דער רבי שמועסט דאס שיין אוים אין ויואל משה אז די אלע צדיקים וואס האבן מליץ יושר געווען אויף אידן איז דאס נאר געווען בינם לבין קונם, אבער פאר אידן אליינם האט מען יא מוסר געזאגט. נישט פארקערט.

ר' שמעון: געווסט כאפן זיך ליידער אן אויף א מעשה וואס מען זאגט נאך, אז דער הייליגער קדושת לוי זי"ע האט געטראפן דעם בעל עגלה שמירן די רעדער אינדרויסן פון בית המדרש אינמיטן שחרית אנגעטון מיט טלית און תפילין, און ער האט אויפגעהויבן די הענט צום הימל מיט א מליצה ישרה: "באשעפער קוק אן דיינע קינדער ווי וואויל זיי זענען, אפילו אינמיטן שמירן די רעדער דאוועגען זיי פאר דיר"! אזוי דארף צו גיין דער מעשה, און כאילו מען דארף צו זעהן דערפון אז אין יעדן פאל דארף מען מלמד זכות זיין אויף אידן וואס טוען נישט ערליכע זאכן.

דוכט זיך מיר, אז ווען מען האט פארציילט די מעשה אין אנווועזנהייט פון רבי'ן איז ער געווארן זייער צעקאכט און מוסיף געווען, נויח אז דער מעשה איז אמת, דארף מען עס דערציילן אביסעלע אנדערש, דער הייליגער בארדיטשובער האט דערלאנגט פארן בעל עגלה א געזונטער פסק און אים געהייסן שוין אריינגיין אין ביהמ"ד, און ווען ער איז שוין נישט דארט געווען האט ער געזאגט דעם שיינעם מליצה!

ליפא: איך טראכט אויב מען קען מוסף זיין בדרך צחות, אז רש"י די וואך אויפן פסוק 'הנה נא הואלתי' (י"ח-לא) זאגט רש"י 'רציתי כמו ויואל משה' אז אברהם האט טאקע געווואלט מתפלל זיין אויף די אנשי סדום, אבער, נאר לויט די שיטה וואס עס איז מבואר אין ספה"ק ויואל משה...

זלמן לייב: מיין רבי האט נאכגעזאגט פון רבי'ן נאך א טעם פארוואס דער אויבערשטער האט איבערגעדרייט סדום דוקא אין יענעם טאג ווען לוט איז געווארן א שופט, לויט ווי דער רבי ברענגט פונעם ספר 'עקידה' אז דער עיקר עבירה פון סדום איז געווען אז זיי האבן אוועקגעשטעלט געזעצן פאר אלע זייערע רשעות, ווייל סתם אזוי ווען איינער טוט א שלעכטע זאך קען ער נאך תשובה טאן, אבער אויב זאגט ער אז עס איז א "חוק", א קלאר אראפגעשטעלטע געזעץ, דעמאלטס וועט ער זיכער נישט תשובה טאן.

אבער דערנאך האבן זיי צוגעלייגט נאך א ערגערע זאך, אז זיי האבן אויפגענומען אויך לוט פאר א שופט, און לוט איז דאך געקומען פון אברהם אבינו'ס הויז, האט ער גוט געקענט די תורה, און מען זעט אז ער האט געווסט אפילו פון באקן מצות, לוט האט אנגעהויבן צו אריינלייגן די געזעצן פון סדום אין די תורה, האט דער אויבערשטער געזאגט שוין זאל דאס איבערגעדרייט ווערן, אין קיין איין מינוט זאל נישט שטיין קיין סדום על פי תורה.

טאטע: דער רבי פלעגט אויך נאכזאגן פון הרה"ק ר' ברוך'ל גארליצער זי"ע דעם הייליגן דברי חיים'ס זון, אז דאס וואס דער פסוק זאגט 'אם אמצא בסדום חמישים צדיקים', אויב עס איז דא 50 צדיקים וועט מען נישט איבערדרייען סדום, ווייל אויב איז דא דארט פופציג רבי'ס – מיט זייערע משב"ק, עסקנים, סדרנים, און פאטאגראפירער - וועט זיך שוין די שטאט איבערדרייען פון זיך אליינם... א געהעריגע קריזים אין מיטל מזרח. דער אויבערשטער וועט נישט מוזן שיקן קיין מלאכים פון הימל עס איבערדרייען.

ליפא: איך האב טאקע צופעליג געזעהן אין איינע פון די צעטלעך וואס זענען געווען פארשפרייט די וואך אין א קאמפיין קעגן די בחירות אין די מדינה, אז דער רבי זי"ע שרייבט אין די הקדמה פון ויואל משה אז דער אבן עזרא זאגט אויפ'ן פסוק "בתוך העיר", אז די צדיקים האבן געדארפט זיין ברבים בתוך העיר, צו אויסשרייען דעם דבר ה' בפרהסיא אז יעדער זאל וויסן דערפון.

טאטע: יא, דער רבי לייגט צו דארט, אז אויף די סארט צדיקים וואס האבן מורא צו ארויסזאגן דעם אמת האט אברהם אבינו אפילו נישט געבעטן אז זייער זכות זאל מגין זיין! ווייל כדאי צו קענען באשיצן, דארף דער אמת ארויסגעזאגט ווערן בפרהסיא, און אפילו עם טוט נישט אויף אזוי וויט.

דער רבי ענדיגט צו דעם שטיקל דארט, אז אין סדום איז געווען א מורא'דיגע נסיון צו אויסזאגן דעם אמת, ווי מען זעהט דאך אז מען האט געפיניגט דאס יונג מיידל וואס האט געגעבן ברויט פאר אן אריאן, און ארומגערינגלט לוט'ס הויז פארן מקיים זיין מצות הכנסת אורחים, און מען האט אפי' געווסט אז עס העלפט בכלל נישט אויב מען רעדט צו זיי דברי מוסר, און נאכאלץ דארף מען ארויסזאגן דעם אמת מיט א שטארקייט!

נו, יואל'יש הויב אן "צור משלו", און דערביי כאפ א בליק אין די טייטש פון די זמירות, עס שטייט דארט וואס אברהם אבינו האט געטאן, ער פלעגט געבן צו עסן פאר געסט, און ווען מען האט אים געווואלט באצאלן פלעגט ער זאגן 'לויבטם דעם אויבערשטן וואס האט באשאפן ענק מיט די עסן', דאס איז מיין באצאלט!

ממש ווי אינעם ניגון: "צור משלו אכלנו ברכו אמוני, שבענו והותרנו כדבר ה', על כן נודה לשמו ונהללו בפינו אין קדוש כה"!

פאר הערות אדער צו באקומען וועכנטליך דעם גליון דורך אימעיל שיקט א אימעיל צו:
Thesatmartish@gmail.com